

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

Балакаре́ва Ірина Миколаївна,
кандидатка юридичних наук,
асистентка кафедри адміністративного права,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
e-mail: i.m.balakaryeva@nlu.edu.ua
Web of Science ResearcherID: AAF-3437-2021
ORCID 0000-0001-8312-0216

Марченко Олена Олександрівна,
кандидатка юридичних наук, старша викладачка
кафедри адміністративного права,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
e-mail: o.o.marchenko@nlu.edu.ua
Web of Science ResearcherID: AAF-6924-2021
ORCID 0000-0002-6988-2430

Писаренко Надія Борисівна,
докторка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри адміністративного права,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
e-mail: n.b.pysarenko@nlu.edu.ua
Web of Science ResearcherID: AAF-6755-2021
ORCID 0000-0003-2159-5456

ТИПОВІ І ЗРАЗКОВІ СПРАВИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ОЗНАКИ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ

Нині інститут типових і зразкових справ представлений нормами лише одного із національних процесуальних законів – нормами Кодексу адміністративного судочинства України. Це повністю виправдано. Адже ймовірність виникнення аналогічних правових спорів між приватними особами та суб'єктами владних повноважень є надзвичайно високою. Носії владних повноважень застосовують одні й ті ж норми права стосовно широкого кола осіб. Таке застосування може ґрунтуватися на помилковому сприйнятті загальнообов'язкових правил, внаслідок чого права приватних осіб можуть бути порушені або їх реалізація може зазнати обмежень. Крім цього у більшості випадків спори, що належить розглядати за правилами адміністративного судочинства, потребують якнайшвидшого вирішення. Звернення до інституту типових та зразкових справ дозволяє забезпечити необхідну оперативність: рішення у зразковій справі дає орієнтири, на які суддя, що розглядає типову справу, повинен обов'язково зважати. Іншими словами, суддя фактично отримує «компетентну рекомендацію», відповідно до якої він зобов'язаний вирішити справу, що характеризується ознаками типовості. Останнє переконує в тому, що, за задумом національного законодавця, інститут типових і зразкових справ спрямовано в тому числі і на забезпечення єдності судової практики.

У статті на підставі аналізу положень процесуального закону, вивчення судових рішень зроблено спробу з'ясувати, наскільки запровадження інституту типових і зразкових справ вплинуло на уніфікацію практики розв'язання українськими судами тих публічно-правових спорів, які можна вважати найбільш поширеними.

Ключові слова: адміністративне судочинство; типова справа; зразкова справа.

Балакарева И. Н., кандидат юридических наук, ассистент кафедры административного права, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков.
e-mail: i.m.balakaryeva@nlu.edu.ua ; Web of Science ResearcherID: AAF-3437-2021 ;
ORCID 0000-0001-8312-0216

Марченко Е. А., кандидат юридических наук, старший преподаватель кафедры административного права, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков.
e-mail: o.o.marchenko@nlu.edu.ua ; Web of Science ResearcherID: AAF-6924-2021 ;
ORCID 0000-0002-6988-2430

Писаренко Н. Б., доктор юридических наук, доцент, доцент кафедры административного права, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков.
e-mail: n.b.pysarenko@nlu.edu.ua ; Web of Science ResearcherID: AAF-6755-2021 ;
ORCID 0000-0003-2159-5456

Типичные и образцовые дела в административном судопроизводстве: признаки и особенности рассмотрения

На сегодняшний день институт типичных и образцовых дел представлен нормами лишь одного из национальных процессуальных законов – нормами Кодекса административного судопроизводства Украины. В представленной статье на основании анализа положений процессуального

закона, изучения судебных решений сделана попытка выяснить, насколько введение института типичных и образцовых дел повлияло на унификацию практики решения украинскими судами тех публично-правовых споров, которые можно считать наиболее распространенными.

Ключевые слова: административное судопроизводство; типичное дело; образцовое дело.

Вступ. Інститут типових і зразкових справ є новим для галузей національного процесуального права. Нині він представлений виключно нормами Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС, Кодекс)¹. Останнє виглядає повністю виправданим. Адже імовірність виникнення аналогічних правових спорів між приватними особами та суб'єктами владних повноважень є надзвичайно високою. Носії владних повноважень застосовують одні й ті ж норми права стосовно широкого кола осіб. Таке застосування може ґрунтуватися на помилковому сприйнятті загальнообов'язкових правил, внаслідок чого права приватних осіб можуть бути порушені або їх реалізація може зазнати обмежень².

Крім зазначеного, у більшості випадків спори, що належать до юрисдикції адміністративних судів, потребують якнайшвидшого вирішення. Звернення до інституту типових та зразкових справ дозволяє забезпечити необхідну оперативність: рішення у зразковій справі дає орієнтири, на які суддя, що розглядає типову справу, повинен обов'язково зважати. Інакше кажучи, суддя фактично отримує «компетентну рекомендацію», відповідно до якої він зобов'язаний розв'язати справу, що характеризується ознаками типовості.

У процесуальних законах інших європейських держав подібний інститут також представлено. Разом з тим законодавці кожної з країн демонструють різне бачення щодо його наповнення [3].

Для прикладу візьмемо Адміністративно-процесуальний кодекс Німеччини, в тексті якого є декілька правил, що презентують інститут, схожий на розглядуваний. Їх об'єднано в одному параграфі – § 93а «Типове провадження» [4].

Правила зазначеного параграфу виглядають так.

1. Суд першої інстанції, який має у провадженні більше 20 справ про правомірність застосування відносно різних осіб одного адміністративного

¹ Запровадження в адміністративному судочинстві інституту типових і зразкових справ вітали насамперед судді. Напередодні введення в дію нової редакції Кодексу адміністративного судочинства України з'явилися цікаві публікації, в яких представники Феміди наводили переконливі аргументи на підтримку розміщення в адміністративному процесуальному законі правил, що формують даний інститут. Див., напр.: Стрелець Т. Судова реформа: навіщо потрібні типові і зразкові справи. *Судово-юридична газета. Законодавство*. 4 жовтня 2017 р. URL: <https://sud.ua/uk/news/laws/109238-sudebnaya-reforma-zachem-nuzhny-tipichnye-i-obraztsovye-dela>. [1].

² За інформацією, розміщеною на офіційному вебсайті Верховного Суду, станом на 16 лютого 2020 р. Касаційним адміністративним судом у складі Верховного Суду розглянуто 87 подань про розгляд справ як зразкових. У більшості подань (49 з 87) ставилося питання про розгляд справ з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян. На цю ж дату Верховний Суд постановив 64 ухвали про відмову у відкритті проваджень, 3 подання повернув; за 17 поданнями ухвалено рішення у зразкових справах; 12 з цих рішень набрали законної сили [2].

заходу, вправі розглянути лише одну або декілька справ; щодо решти справ – провадження до завершення розгляду обраної справи призупинити.

2. До призупинення провадження у справах, які визнані судом типовими, їх учасникам обов'язково надається можливість навести аргументи на підтримку своєї позиції по справі, а також висловити свої міркування відносно такого призупинення. Однак суд при вирішенні питання про призупинення позицією сторін не обтяжений, діє на свій розсуд, а його ухвала про призупинення не підлягає оскарженню.

3. Після ухвалення рішення в обраній справі суд може завершити провадження по призупиненим справам винесенням ухвал, мотивувальні частини яких включатимуть посилання на рішення в обраній справі. У німецькому законі відзначено: такі ухвали можна прийняти лише за умови, якщо суд одностайно дотримується точки зору, що всі справи, які підлягають завершенню, не мають істотних особливостей фактичного або юридичного характеру у порівнянні зі справами, розглянутими у типовому провадженні, та обставини справ з'ясовані (ч. 2 § 93а Адміністративно-процесуального кодексу Німеччини).

4. Постановляючи ухвали у типових справах, суд може зважати не тільки на ті докази, що були досліджені під час розгляду обраної справи, а й звертатися до інших доказів, якщо вважатиме, що це є необхідним для підтвердження нових, важливих для прийняття рішення фактів.

5. Ухвали, прийняті за результатами вирішення типових справ, можуть бути оскаржені у такому самому порядку, як і будь-які інші судові рішення.

Отже, за задумом німецького законодавця, даний інститут запроваджено із тим, щоб вирішувати подібні конфліктні ситуації раціонально, а значить, впродовж нетривалих строків. Як бачимо, німецьке типове провадження розв'язує проблему ідентичного й швидкого вирішення схожих спорів у межах одного суду й будь-яким чином не спрямоване на уніфікації судової практики з розгляду певної категорії справ у масштабах всієї країни. Останнє відчутно відрізняє типове провадження за процесуальним законом Німеччини від провадження у типових та зразкових справах, яке регламентовано Кодексом адміністративного судочинства України.

За українським законом рішення у зразковій справі ухвалює Верховний Суд (далі – *Суд*) як суд першої інстанції. Відповідно до ч. 3 ст. 291 КАС правові висновки, викладені у ньому, мають враховувати суди при постановленні рішень у типових справах. Таким чином, інститут типових і зразкових справ, згідно з позицією національного законодавця, спрямовано в тому числі і на забезпечення єдності судової практики.

Мета статті – на підставі аналізу норм процесуального закону, вивчення судових рішень з'ясувати, наскільки запровадження інституту типових і зразкових справ вплинуло на уніфікацію практики розв'язання українськими судами тих публічно-правових спорів, які можна вважати найбільш поширеними.

Виклад основного матеріалу. Основними категоріями розглядуваного інституту є категорії «типова справа» та «зразкова справа». Визначення їх закріплено в Кодексі адміністративного судочинства України.

Типовими вважають справи, відповідачем у яких є один і той самий суб'єкт владних повноважень (його відокремлені структурні підрозділи), спір у яких виник з аналогічних підстав, у відносинах, що регулюються одними нормами права, та у яких позивачами заявлено аналогічні вимоги (п. 21 ч. 1 ст. 4 КАС). З наведеного визначення випливають такі *ознаки* типових справ: а) у цих справах один і той самий відповідач – певний суб'єкт владних повноважень або його відокремлені структурні підрозділи; б) спір обумовлено наявністю аналогічних підстав; в) спір виник з відносин, регламентованих одними й тими самими нормами права; г) позивачами заявлено аналогічні вимоги.

Під *зразковою* справою в Кодексі розуміють типову адміністративну справу, прийняту до провадження Верховним Судом як судом першої інстанції для постановлення зразкового рішення (п. 22 ч. 1 ст. 4 КАС). Отже, *ознаками* такої справи є те, що вона 1) характеризується всіма рисами типових справ певної групи та 2) прийнята до провадження Верховним Судом як судом першої інстанції з тим, щоб 3) ухвалити у ній зразкове рішення.

У статті 290 Кодексу окреслено *особливості провадження у зразковій справі*. Такі особливості зводять до наступного.

1. Із поданням про розгляд однієї зі справ до Верховного Суду звертається адміністративний суд, у провадженні якого перебувають справи з ознаками типовості, кількість яких визначає доцільність ухвалення зразкового рішення. У такому поданні зазначаються підстави, з яких суд, що його надає, вважає, що справа має бути розглянута як зразкова, в тому числі посилання на типові справи. До подання додаються матеріали справи.

2. Вирішення питання про відкриття провадження у зразковій справі, відмову у відкритті провадження, розгляд справи здійснює колегія суддів Суду у складі не менше п'яти суддів.

3. Питання про відкриття провадження у зразковій справі Суд вирішує протягом 10 днів з дня надходження подання і матеріалів справи.

4. Верховний Суд відмовляє у відкритті провадження у зразковій справі, якщо справи, які суд, що звернувся із поданням, вважає типовими, мають значні розбіжності у їх фактичних обставинах, що унеможлиблює прийняття для них зразкового рішення.

5. Про відкриття провадження в зразковій справі Суд постановляє ухвалу, в якій зазначає: а) найменування, склад суду, номер справи; б) найменування та місцезнаходження відповідача; в) стислу інформацію щодо предмета та підстав зразкової справи; г) ознаки типової справи; д) дату, час та місце судового розгляду зразкової справи; е) стислу інформацію щодо правових наслідків судового рішення, ухваленого у зразковій справі; е) порядок одержання заінтересованими особами рішення у зразковій справі та порядок його оскарження.

Ухвала про відкриття провадження у зразковій справі публікується на офіційному вебпорталі судової влади України, а також в одному із загальнодержавних друкованих засобів масової інформації не пізніше ніж за 10 днів до дати судового засідання для її розгляду. З моменту такої публікації вважається, що всі заінтересовані особи належним чином повідомлені про розгляд зразкової справи.

6. Верховний Суд вирішує зразкові справи за правилами спрощеного позовного провадження.

7. У рішенні Суду, ухваленому за результатами розгляду зразкової справи, має бути додатково зазначено: а) ознаки типових справ; б) обставини зразкової справи, які обумовлюють типове застосування норм матеріального права та порядок застосування таких норм; в) обставини, які можуть впливати на інше застосування норм матеріального права, ніж у зразковій справі.

8. Рішення Суду у зразковій справі може бути переглянуто Великою Палатою Верховного Суду за правилами перегляду рішень в апеляційному порядку.

Провадження у типовій справі описано у ст. 291 Кодексу. Особливості такого провадження полягають у наступному.

1. Типові справи вважають справами незначної складності, а тому їх розглядають за правилами спрощеного позовного провадження (частини 2 та 6 ст. 12 КАС, ч. 1 ст. 257 КАС).

2. Суд, який розглядає типову справу, має право зупинити провадження за клопотанням учасника справи або за власною ініціативою у випадку, якщо Верховним Судом відкрито провадження у відповідній зразковій справі.

Провадження у типовій справі підлягає відновленню з дня набрання законної сили рішенням у відповідній зразковій справі.

3. При ухваленні рішення у типовій справі суд має враховувати правові висновки, викладені Верховним Судом у рішенні за результатами розгляду відповідної зразкової справи.

4. На судове рішення у типовій справі може бути подана апеляційна скарга у порядку, визначеному КАС.

5. Рішення суду апеляційної інстанції за наслідками перегляду типової справи може бути оскаржено в касаційному порядку виключно з таких підстав: а) суд першої та (або) апеляційної інстанції при вирішенні типової справи не визнав її типовою та (або) не врахував правові висновки, викладені у рішенні за результатами розгляду зразкової справи; б) справа, в якій судом першої та (або) апеляційної інстанції ухвалено рішення з урахуванням правових висновків, викладених у рішенні за результатами розгляду зразкової справи, не відповідає ознакам типової справи.

Одним із перших *рішень у зразковій справі* було рішення, постановлене Верховним Судом 3 травня 2018 р. У названому рішенні порушувалося питання правомірності припинення виплати пенсії внутрішньо переміщеної особі [5].

Розгляду відповідної справи передувало передбачене законом подання судді Донецького окружного адміністративного суду, яка разом із матеріалами

справи, що потім була розглянута як зразкова, надіслала до Суду копії 26 типових справ. У своєму рішенні Суд зауважив, що на момент звернення судді із проханням розглянути згадану справу як зразкову у провадженні Донецького окружного адміністративного суду перебувало 226 справ, які за ознаками можна було визнати типовими.

У контексті даної зразкової справи *ознаками типових справ* Суд визнав таке: а) позивачами у цих справах є особи, які набули статусу внутрішньо переміщених та яким призначено пенсію згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»; б) відповідачами – територіальні органи Пенсійного фонду України, на пенсійному обліку яких перебувають позивачі; в) спори виникли з аналогічних підстав у відносинах, що врегульовано одними нормами права (у зв'язку із припиненням територіальними органами Пенсійного фонду України виплати пенсій внутрішньо переміщеним особам з підстав, які не передбачені пунктами 1, 3–5 ч. 1 ст. 49 згаданого вище Закону); г) позивачі заявили аналогічні позовні вимоги, які, як зазначив Суд у п. 113 рішення, висловлені по-різному, хоча є однаковими по суті: визнати неправомірними дії щодо припинення виплати пенсії та зобов'язати відповідача відновити виплату пенсії.

Правові висновки за результатами розгляду зазначеної адміністративної справи можна викласти наступним чином.

1. Нормативно-правовим актом, яким визначено підстави припинення пенсійних виплат, є Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Інші нормативно-правові акти у сфері правовідносин, врегульованих зазначеним Законом, можуть застосовуватися виключно за умови, якщо вони не суперечать цьому Закону.

Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України є підзаконними, а тому не можуть обмежувати права громадян, які встановлено законами.

Умови, норми та порядок пенсійного забезпечення визначаються виключно законами про пенсійне забезпечення. Припинення пенсійних виплат (які є складовою порядку пенсійного забезпечення) не може регулюватися підзаконними актами.

2. Перелік підстав припинення виплати пенсії, визначений ч. 1 ст. 49 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», є вичерпним та передбачає можливість припинення виплати пенсії з інших підстав лише у випадках, передбачених законом.

Цим Законом не передбачено такої підстави припинення або призупинення виплати пенсії, як проведення верифікації за списками Служби безпеки України з підстав перевірки місця фактичного проживання.

3. Виходячи з правової, соціальної природи пенсій право громадянина на одержання призначеної йому пенсії не може пов'язуватися з такою умовою, як постійне проживання в Україні; держава відповідно до конституційних принципів зобов'язана гарантувати це право незалежно від того, де проживає особа, якій призначена пенсія, в Україні чи за її межами.

Такий підхід можна поширити не тільки на громадян, що виїхали на постійне місце проживання до інших держав, а й на внутрішньо переміщених осіб, які мають постійне місце проживання на непідконтрольній уряду України території.

Зауважимо також, що у п. 114 рішення Суд окремо зазначив, що його висновки *підлягають застосуванню* у справах, в яких позивачами є громадяни України зі статусом внутрішньо переміщених осіб, які отримують пенсію за Законом «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Крім цього Суд вказав на те, що суди мають звертатися до даного рішення при розгляді типових справ, якщо відповідач не заперечує проти того, що позивач має право на отримання пенсії, однак для здійснення такого права останній повинен спромогтися на додаткові дії, вчинення яких, вочевидь, не є за законом обов'язковим.

У резолютивній частині даного зразкового рішення Суд заявив, що зазначений позов він задовольняє у повному обсязі. Однак формулювання цієї частини рішення не відповідають тим, що були використані позивачкою у висунутих нею вимогах. Так, вимоги позивачки були наступні: а) визнати неправомірними дії управління Пенсійного фонду України щодо припинення з 1 квітня 2017 р. виплати їй пенсії, призначеної за віком; б) зобов'язати управління відновити виплату їй пенсії з урахуванням заборгованості, що виникла з 1 квітня 2017 р., шляхом перерахування коштів на поточний банківський рахунок; в) допустити негайне виконання рішення суду в частині виплати пенсії у межах суми стягнення за один місяць.

Верховний Суд: а) визнав протиправним та скасував розпорядження управління Пенсійного фонду України про припинення виплати пенсії; б) зобов'язав управління відновити виплату пенсії, що була призначена їй за віком, з 1 квітня 2017 р.; в) допустив негайне виконання рішення суду в частині виплати пенсії у межах суми стягнення за один місяць.

Щодо заміни «визнання неправомірним дії щодо припинення виплати пенсії» на «визнання протиправним і скасування розпорядження про припинення виплати пенсії» Суд надав свої пояснення. Так, у пунктах 104 та 105 рішення Суд зазначив, що на момент звернення до суду позивачці не було відомо про розпорядження суб'єкта владних повноважень щодо припинення виплати їй пенсії. Тому Суд, з'ясувавши, що прийняття цього розпорядження передувало діям з припинення виплати пенсії, з метою ефективного захисту прав позивачки прийняв за необхідне відновити її право на пенсійне забезпечення, порушене відповідачем, шляхом визнання розпорядження протиправним та його скасування. На додаток Суд, з тим, щоб засвідчити те, що він не вийшов за межі позовних вимог, констатував, що вимога про визнання неправомірним дії, за його позицією, охоплюється визнанням протиправним зазначеного розпорядження та його скасуванням.

Суд намагався пояснити заміну «зобов'язати управління відновити виплату пенсії з урахуванням заборгованості, що виникла з 1 квітня 2017 р., шляхом перерахування коштів на поточний банківський рахунок» на «зобов'язати

управління відновити виплату пенсії з 1 квітня 2017 р.». У своєму рішенні він зазначив, що у судовому засіданні через пояснення відповідача та дослідження письмових доказів знайшов підтвердження той факт, що суб'єктом влади було припинено виплату пенсії; у той час як її нарахування не припинялось. Суд вказав також розмір щомісячних виплат, що були нараховані, та, очевидно, акумульовані на певних рахунках. Але він не визначив загальну суму заборгованості, що виникла внаслідок припинення виплати пенсії, не окреслив порядок її погашення. Суд обмежився наведеним вище формулюванням: зобов'язати управління відновити виплату пенсії, що була призначена їй за віком, з 1 квітня 2017 р.

З урахуванням правового висновку, викладеного у наведеному рішенні в зразковій справі, Донецьким окружним адміністративним судом 4 березня 2019 р. постановлено рішення в справі про протиправність припинення виплати пенсії внутрішньо переміщеній особі і зобов'язання поновити її нарахування і виплату. На початку зазначеного рішення суд вказав, що справа, яка розглядається, відповідає ознакам типовості, що викладені у рішенні Верховного Суду від 3 травня 2018 р.

Зі змісту рішення Донецького окружного адміністративного суду випливає, що справу розглянуто за правилами спрощеного позовного провадження без проведення судового засідання. Позовні вимоги задоволено частково: а) визнано протиправними дії відповідача щодо невиконання пенсії позивачу; б) зобов'язано відповідача поновити виплату пенсії. У частині поновлення нарахування пенсії – відмовлено, оскільки судом встановлено, що нарахування пенсії позивачеві не припинялося [6].

Інший суд – Харківський окружний адміністративний – так само вирішує справи про поновлення виплати пенсії внутрішньо переміщеним особам, зважаючи на правові висновки, викладені у рішеннях Верховного Суду від 3 травня 2018 р. Однак примітно, що у своїх рішеннях суд не вказує, що розглядувані ним справи є типовими. Останнє призводить до того, що: а) звернення до правил спрощеного позовного провадження суд обґрунтовує посиланням на п. 2 ч. 1 ст. 263 КАС; б) у разі касаційного оскарження судового рішення підлягають застосуванню «фільтри» для звернення зі скаргою, визначені у п. 2 ч. 5 ст. 328 КАС, замість тих, що встановлено ч. 5 ст. 291 КАС. Крім цього, Харківський окружний адміністративний суд пропонує такі формулювання резолютивної частини рішень, які значно відрізняються від тих, що викладені Верховним Судом у рішенні за результатами розгляду згаданої вище зразкової справи [7–10].

Висновки. На підставі аналізу положень процесуального закону, вивчення судових рішень можна констатувати, що запровадження інституту типових і зразкових справ вплинуло на уніфікацію практики розв'язання тих публічно-правових конфліктів, які можна вважати найбільш поширеними. Рішення у зразкових справах виступають орієнтирами, на які судді, що розглядають типові справи, мають обов'язково зважати. А проте непоодинокими є випадки,

коли судді, знаючи про існування певного рішення у зразковій справі, уникають того, щоб у справах, які перебувають в їх провадженні, встановлювати ознаки типовості. Можемо припустити, що такий підхід дозволяє суддям відходити від формулювань резолютивної частини рішення у зразковій справі з тим, щоб у кожній конкретній ситуації забезпечити ефективний захист прав, свобод інтересів приватних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

Список літератури

1. Стрелець Т. Судова реформа: навіщо потрібні типові і зразкові справи. *Судово-юридична газета. Законодавство*. 4 жовтня 2017 р. URL: <https://sud.ua/uk/news/laws/109238-sudebnaya-reforma-zachem-nuzhny-tipichnye-i-obraztsovye-dela> (дата звернення: 17.02.2021).
2. Зразкові справи (аналітичний огляд). 2020 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Zrazkovi_spravi_1.pdf (дата звернення: 17.02.2021).
3. Миколаєць В. А. Зразкові та типові справи в адміністративному судочинстві у контексті європейської інтеграції України: напрями запозичення. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Вип. 4 (29). Т. 2. С. 129–135.
4. Административно-процессуальный кодекс Германии. *Сборник законодательных актов отдельных государств по административной юстиции*. Изд. 2-е. Алматы, 2013. С. 191–276.
5. Рішення Верховного Суду від 3 травня 2018 р., судова справа № 805/402/18-а. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73869341> (дата звернення: 17.02.2021).
6. Рішення Донецького окружного адміністративного суду від 4 березня 2019 р., судова справа № 200/1374/19-а. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80258503> (дата звернення: 17.02.2021).
7. Рішення Харківського окружного адміністративного суду від 28 лютого 2019 р., судова справа № 520/768/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80163181> (дата звернення: 17.02.2021).
8. Рішення Харківського окружного адміністративного суду від 13 березня 2019 р., судова справа № 520/1165/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80407211> (дата звернення: 17.02.2021).
9. Рішення Харківського окружного адміністративного суду від 22 квітня 2019 р., судова справа № 520/2563/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81396490> (дата звернення: 17.02.2021).
10. Рішення Харківського окружного адміністративного суду від 6 травня 2019 р., судова справа № 520/2498/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81531887> (дата звернення: 17.02.2021).

References

1. Strelets, T. (2017). Sudova reforma: navishcho potribni typovi i zrazkovi spravy. *Sudovo-yurydychna hazeta. Zakonodavstvo*. 4 zhovtnia URL: <https://sud.ua/uk/news/laws/109238-sudebnaya-reforma-zachem-nuzhny-tipichnye-i-obraztsovye-dela> [in Ukrainian].
2. Zrazkovi spravy (analitichnyi ohliad). 2020 r. (2020). URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Zrazkovi_spravi_1.pdf [in Ukrainian].
3. Mykolaïets, V.A. (2019). Zrazkovi ta typovi spravy v administratyvnomu sudochynstvi u konteksti yevropeïskoi intehratsii Ukrainy: napriamy zapozychennia. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk, issue 4 (29), vol. 2, 129–135* [in Ukrainian].
4. Administrativno-processual'nyj kodeks Germanii. (2013). *Sbornik zakonodatel'nyh aktov ot del'nyh gosudarstv po administrativnoj yusticii. Almaty, 191–276* [in Russian].
5. Rishennia Verkhovnoho Sudu vid 3 travnia 2018 r., sudova sprava № 805/402/18-a. (2018). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73869341> [in Ukrainian].
6. Rishennia Donetskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 4 bereznia 2019 r., sudova sprava № 200/1374/19-a. (2019). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80258503> [in Ukrainian].
7. Rishennia Kharkivskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 28 liutoho 2019 r., sudova sprava № 520/768/19. (2019). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80163181> [in Ukrainian].
8. Rishennia Kharkivskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 13 bereznia 2019 r., sudova sprava № 520/1165/19. (2019). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80407211> [in Ukrainian].

9. Rishennia Kharkivskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 22 kvitnia 2019 r., sudova sprava № 520/2563/19. (2019). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81396490> [in Ukrainian].

10. Rishennia Kharkivskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 6 travnia 2019 r., sudova sprava № 520/2498/19. (2019). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81531887> [in Ukrainian].

Balakarjeva I. M., PhD in Law, Assistant of the Department of Administrative Law, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.

e-mail: i.m.balakaryeva@nlu.edu.ua ; Web of Science ResearcherID: AAF-3437-2021 ; ORCID 0000-0001-8312-0216.

Marchenko O. O., PhD in Law, Senior Lecturer of the Department of Administrative Law, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.

e-mail: o.o.marchenko@nlu.edu.ua ; Web of Science ResearcherID: AAF-6921-2021 ; ORCID 0000-0002-6988-2430.

Pysarenko N. B., Doctor of Law, Associate Professor of the Department of Administrative Law, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.

e-mail: n.b.pysarenko@nlu.edu.ua ; Web of Science ResearcherID: AAF-6755-2021 ; ORCID 0000-0003-2159-5456.

Typical and exemplary cases in administrative proceedings: features and special aspects of consideration

Currently, the institute of typical and exemplary cases is represented by the norms of only one of the national procedural laws, namely, the norms of the Code of Administrative Proceedings of Ukraine. This is completely justified because the probability of similar legal disputes between individuals and subjects of authoritative powers is extremely high. Subjects of authoritative powers apply the same rules of law to a wide range of persons. Such application may be based on misunderstanding of general mandatory rules resulting in violation of the rights of individuals or restriction of these rights implementation. Besides, in most cases, the legal disputes to be considered under the rules of administrative proceedings need to be decided as soon as possible. Referring to the institute of typical and exemplary cases makes it possible to ensure the necessary rapid decision-making: the decision at exemplary case gives reference points in considering typical cases. In other words, the judge in fact receives a “competent recommendation” according to which he is obliged to decide a case characterized by typical features. Taking this into account the authors consider that according to the national legislator, the institute of typical and exemplary cases is aimed, inter alia, at ensuring the unity of judicial practice.

The paper presents the analysis of the provisions of procedural law, the study of corresponding court decisions. Taking this into consideration an attempt is made to identify to what extent the implementation of the institute of typical and exemplary cases has influenced the unification of Ukrainian courts judging the public-legal disputes that can be considered the most common.

Keywords: administrative proceedings; typical case; exemplary case.

Рекомендоване цитування: Балакаре́ва І. М., Марченко О. О., Писаренко Н. Б. Типові і зразкові справи в адміністративному судочинстві: ознаки та особливості розгляду. *Проблеми законності*. 2021. Вип. 153. С. 81–91. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.153.227846>.

Suggested Citation: Balakarjeva, I.M., Marchenko, O.O., Pysarenko, N.B. (2021). Типові і зразкові справи в адміністративному судочинстві: ознаки та особливості розгляду [Typical and exemplary cases in administrative proceedings: features and special aspects of consideration]. *Problemy zakonnosti – Problems of Legality, issue 153, 81–91*. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.153.227846>.

Надійшла до редколегії 29.03.2021 р.